

Miljødirektoratet

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
		20250090	Martin Eggen	20.02.2025

Forslag til ny bestemmelse i naturmangfoldloven - forbud mot nye torvuttak

Klima- og miljødepartementets foreslår en ny bestemmelse i naturmangfoldloven kap. VI § 56.

§ 56a. (forbud mot næringsmessig uttak av myr)

Næringsmessig uttak av myr til torvprodukt eller andre tekniske formål er forbudt. Forbudet gjelder ikke uttak fra områder som er åpnet for næringsmessig uttak av myr i arealplan etter plan- og bygningsloven fastsatt før x.x.202x.

Formålet med forbudet er ifølge departementet å redusere klimagassutslipp og bevare naturmangfold.

Konklusjon

Torvdrift er svært skadelig og fører til omfattende klimagassutslipp og tap av naturmangfold. Dyre- og planteliv på den opprinnelige myra forsvinner, og kritisk viktige økosystemtjenester opphører. BirdLife Norge mener det haster med et effektivt forbud, og ser ikke at forslaget ivaretar dette. Lovforslaget er derimot oppsiktsvekkende svakt sett opp mot alvoret i situasjonen.

Klimaendringene er svært alvorlige, de skjer nå og har uante konsekvenser for natur og menneskeheten. Tidsvinduet for å stabilisere klimaet er lite, og målsetningen i Parisavtalen om å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader er allerede forlatt. Alvorlighetsgraden i problematikken kan ikke understrekes nok, men reflekteres ikke i departementets forslag. Mengden CO₂ i atmosfæren har [økt med 50 prosent etter den industrielle revolusjonen](#) ifølge Verdens økonomiske forum. Norske myrer lagrer rundt [3500 millioner tonn CO₂-ekvivalenter](#), karbon tilsvarende 70 år med våre nasjonale utslipp. All ødeleggelse av myrene må stanses med umiddelbar virkning.

Målsetningen for forbudet er ikke bare å bremse klimaendringene gjennom bedre arealforvaltning, men også blant annet oppfylle naturstrategien for våtmark (2021), der den økologiske tilstanden for våtmarker skal bedres. Imidlertid åpner forslaget for videre svekkelse av våtmarkene. Dette til tross for at 60 prosent av alle våtmarknaturtypene er rødlistet, og at høymyr der torvuttak normalt foregår, er en av dem. I våtmarkene lever 600 arter rødlistede arter helt avhengig av våtmarka, og ødeleggelse av leveområdet deres er hovedtrusselen. For fugler er rundt halvparten av de 82 rødlistede fugleartene våre knyttet til våtmark på ulikt vis. Et sentralt miljømål departementet har fastsatt, lyder: *Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres* ([miljømål 1.2](#)).

Stans i ødeleggelse av våtmarker må ligge til grunn for alle beslutninger og lovverk, og kan ikke kompromisseres.

Foranledning til høringen

Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet ble fulgt opp med en bestilling fra Klima- og miljødepartementet. I 2018 ga de Miljødirektoratet i oppdrag å lage et forslag til plan for utfasing av bruken av torv til vekstmedier og jordforbedringsprodukter og andre produkter til private og i gartnerier og veksthus. Målet var at all bruk av torv fra myrer skal være utfaset innen 2025 for private aktører og innen 2030 for kommersielle aktører.

Det har tatt lang tid å følge opp anbefalingene i rapporten. Dette er også bakgrunnen for at det i revidert statsbudsjett for 2024 ble vedtatt anmodningsvedtak 914, 21. juni 2024: *Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 sende på høring forslag om forbud mot nye torvuttak, med ikrafttredelse av forbudet så raskt som mulig og før 1. oktober 2025.*

BirdLife Norge mener et totalforbud mot torvuttak må føre at torvuttak umiddelbar opphører, og er kritisk til at dette har tatt så lang tid å få på plass nødvendig lovverk. Forslaget til Klima- og miljødepartementet vil ikke følge opp ambisjonene fra 2018, men vil føre til fortsatt bruk av jord fra torvuttak fra norske aktører og utenlandsk import i tiår fremover, med de følger det har for klima og natur.

Mangler i forslaget

- Etter Stortingets vedtak skal forbudet kun ramme nye prosjekt, og det legges til grunn at allerede påbegynte torvuttak skal kunne videreføres. Forslaget setter ikke sluttdato for uttak av torv i Norge. Det vil si at 10-15 km² uttak av torv i Norge fortsetter på ubestemt tid. I høringspapirene skriver departementet at torvdrift vil kunne fortsette i flere tiår til. Ingen har oversikt over hvor lenge produksjonen i de ulike uttaksområdene kan fortsette med dagens regulering, men det kan dreie seg fra 15-50 år.

Dette vil redusere sterkt effekten av forbudet.

- Forbudet skal ikke gjelde områder som i dag er regulert til formålet etter plan- og bygningsloven. Dette omfatter over 5 km² myr.

Det er uhørt at nye prosjekter skal kunne startes opp. I områder som allerede er regulert til torvuttak må heller planvask prioriteres, med sikte på at miljøødeleggende torvuttak kan unngås. I høringspapirene viser departementet til annet lovverk med betydning, blant annet naturmangfoldloven. Skal departementet ta konsekvenser av eget lovverk, må den sektorovergripende naturmangfoldloven sette en stans for videre utvikling og eventuelle oppstarter av torvuttak.

Det er opplagt at videre torvuttak er i strid med forvaltningsmålene for naturtyper, økosystemer og arter. At torvuttak i Norge skjer i dag i hovedsak på høgmyrer, en truet naturtype i Norge og Europa, burde ene og alene være nok til at myndighetene totalforbyr nye prosjekter. Som departementet skriver, må man også vurdere § 10 i naturmangfoldloven om samlet belastning. Også dette tilsier en total stans av torvuttak. Rundt en tredjedel av myrene

under tregrensa allerede tapt her til lands.

Det er bra forslaget ikke legger opp til dispensasjonsmuligheter fra forbudet, og det er også en selvfølge da det ikke finnes vektige grunner til slike dispensasjoner.

- Ødelagte myrer må restaureres så langt det lar seg gjøre. Det er naturlig at tiltakshaver tar regningen for dette i tråd med forurensen-betaler-prinsippet. Restaurering er nødvendig for å stanse karbonlekkasjene så godt det lar seg gjøre. Med tiden kan god restaurering gjøre at arealet kan starte med karbonlagringen igjen. Det er også potensiale for at arealene kan fungere for ulikt naturmangfold igjen og at ulike økosystemtjenester kan styrkes. Miljødirektoratets rapport fra 2018 (*Utfasing av torvuttak i Norge*) viser hvordan dette kan gjøres. BirdLife Norge er også kjent med at ulike restaureringstiltak er gjort i torvuttak både i Norge og utlandet de senere år. Denne kompetansen må tas i bruk og styrkes.
- Opptil 30 prosent av salget av torvprodukter hos enkelte utsalg i Norge, kommer fra import. Importen, evt. en økende import, uthuler effekten av et norsk forbud, da klimagassutslippene er et globalt problem, og utslipp i andre land er like alvorlig som de norske. Norsk forbruk av torv kan ikke fortsette av hensyn til verdens klima og av hensyn til naturmangfold og økosystemtjenester i andre land. Det er importert 26 000 tonn torv til Norge *årlig* siden 1990, så dette er et omfattende og svært naturskadelig forbruk.

Vi anerkjenner behovet for utvikling og forskning på alternativer til torvprodukter, og er glade for at *Meld. St. 35 (2023-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur* varsler at regjeringen vil oppnevne en arbeidsgruppe for å jobbe videre med dette. Vi ber om at dette prioriteres. Vi viser imidlertid til at det allerede finnes alternativer på markedet, og at alt forbruk må avgrenses til tilgjengelige ressurser og økologisk bærekraft. Salg av torvprodukter må være forbudt.

Effekt på natur i nærheten

Torvuttak har effekt på tilstøtende areal. Siden myrer er komplekse system, der vannveier og vannmettet areal ikke har klar start eller slutt med gradforskjeller, har uttak ett sted påvirkning på areal langt utenfor tiltaksområdet. Dreneringstiltak og torvuttak vil kunne ha effekter på våtmark og natur utenfor regulert areal. Dette gjør behovet for å stanse slik virksomhet enda mer prekært. Det er vår antakelse at slike forhold neppe er godt utredet i kommunenes arealplaner og reguleringer.

Departementet diskuterer avgrensninger av tiltak i høringspapirene under avsnittet 4.2. om hvordan nye torvuttak skal forstås. Her skrives det at *å knytte unntaket til de fysiske inngrepene vil imidlertid kunne skape vanskelige avgrensninger*. Departementets forslag om at *nye tiltak* kun skal regnes som tiltak utenfor ferdigregulert areal, og at nåværende virksomhet skal kunne utvides innenfor rammene av reguleringen, gjør at naturskadene også på omliggende areal utenfor reguleringen, økes.

Konklusjon

BirdLife Norge foreslår følgende ordlyd i § 56:

§ 56a. (forbud mot næringsmessig uttak av myr)

Næringsmessig uttak av myr til torvprodukt eller andre tekniske formål er forbudt.

Vi foreslår at dette forbudet trer i kraft snarest mulig og senest innen 1. okt. 2025, i tråd med anmodningsvedtak 914. Det må utarbeides en plan for restaurering av arealet som i størst mulig grad stanser utslippene og tilbakefører arealene som leveområder for naturmangfold.

BirdLife Norge støtter at forbudet hjemles i naturmangfoldloven.

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken